

OBSAH

Úvod Dr. Antonína Kříže	5

KNIHA PRVNÍ (A)

Podstata, hodnota a cíl metafysiky. Kritika domněnek o principech věcí.

1. Potřeba vědění. Povaha vědy vůbec a podstata, hodnota a úkol metafysické vědy zvláště	33
2. Povaha, předmět a cíl moudrosti	36
3. Druhy příčin. Přehled starších filosofických soustav	39
4. Pokračování v přehledu starších filosofických nauk	43
5. Pythagorovci a Eleaté. Stručné shrnutí dřívějších soustav	46
6. Platonovo učení o ideálech a číslech. Kritika	49
7. Důsledky starších filosofických názorů o příčinách a jejich kritika	52
8. Pokračování v kritice názorů starších filosofů	53
9. Kritika Platonova učení o číslech a ideách	58
10. Závěrečná úvaha	65

KNIHA DRUHÁ (α elatton).

Několik poznámek o metafysice jako vědě a o její metodě.

1. Nesnadnost a snadnost filosofie. Zásluhy dřívějších myslitelů. Cíl filosofie	66
2. Zda jest nekonečná řada příčin	67
3. Methoda filosofického výkladu	70

KNIHA TŘETÍ (B).

Aporie metafysiky.

1. Formulace řešení metafysických otázek. Důležitost pochybování. Druhy aporií	72
2. Pojednání o aporiích (aporie první až pátá)	75
3. Pokračování pojednání o aporiích (aporie šestá až sedmá)	81
4. Pokračování pojednání o aporiích (aporie osmá až jedenáctá)	84
5. Pokračování pojednání o aporiích (aporie dvanáctá)	91
6. Pokračování pojednání o aporiích (aporie třináctá až patnáctá)	93

KNIHA ČTVRTÁ (Γ).

Podstata a úkol metafysiky. Definice metafysiky.

1. Určení vlastního předmětu metafysiky. Definice metafysiky	96
2. Významy jsoucna. Odpověď na první aporii	96
3. Principy myšlení, logické zásady jako předmět metafysiky, první filosofie. Zásada sporu	102
4. Pokračování výkladu o zásadě sporu. Její oprávněnost a nepřímý důkaz pro ni	104
5. Další osvětlení nauky protivníků zásady sporu a metoda vyvracení	112
6. Důsledek zásady sporu. Subjektivnost a relativnost smyslového vnímání nedokazuje nesprávnost zásady sporu	118
7. Zásada o vyloučeném třetím	120
8. Nesprávnost tvrzení: Vše je pravdivé nebo mylné, vše je v klidu nebo v pohybu	122

KNIHA PÁTÁ (Δ).

Vysvětlení některých filosofických pojmů.

1. Počátek	125
2. Příčina	126
3. Prvek, živel	129
4. Příroda, přirozenost	130
5. Nutnost	132
6. Jedno	133
7. Jsoucno	137
8. Podstata	139
9. Totožnost, jinakost, rozdílnost, podobnost	140
10. Protiklad	141
11. Dřívější a pozdější	142
12. Mohoucnost (mohutnost, možnost)	144
13. Kolikost	147
14. Jakost	148
15. Vztah	149
16. Dokonalost	152
17. Omezení, mez	153
18. Podle čeho, proč. Samo o sobě	153
19. Rozpložení	154
20. Držení, stav	155
21. Trpnost	155
22. Zbavenost	155
23. Míti	156
24. Býti z něčeho	157
25. Část	158
26. Celek	159
27. Kusost	160
28. Rod	161
29. Omyl, klam	162
30. Nahodilost, případek	163

KNIHA ŠESTÁ (E).

Další výklad o povaze, předmětu a úkolu metafysiky. Roztřídění věd.

1. Roztřídění věd a vztah metafysiky k ostatním vědám	165
2. Jsoucnost nahodilá není předmětem vědy	168
3. Příčiny nahodilého jsoucnosti	171
4. Pravda, omyl a metafysika	172

KNIHA SEDMÁ (Z).

Pojednání o podstatě.

1. Podstata jako první předmět metafysiky	173
2. Různé názory o podstatě	174
3. Vlastní pojem podstaty. Otázka, zda látka jest podstatou	175
4. Bytnost	177
5. Zda jest výměr o tom, co o sobě nemá jsoucnosti	181
6. Zda bytnost je odloučená a různá od věci	182
7. Vznik a jeho druhy	184
8. Vznikání a bytí tvaru. Tvar nevzniká ani neexistuje odloučeně	188
9. Vznikání nahodilé a tvar	190
10. Celek a části. O výměru	191
11. Další určení o vztahu celku a částí. Zda lze oddělovati druh od látky	195
12. Jednota výměru. Význam pro výklad podstaty	199
13. Výsledky pro pojem podstaty. Otázka, zda obecně jest podstatou	201
14. Vyvrácení učení o samostatné jsoucnosti idejí	204
15. Ideje, stejně jako jednotliviny, nelze vymezit	205
16. Zda jedno a jsoucnost jest podstatou. Omyl učení o ideách	207

17. Doplnění pojmu podstaty a tvaru. Podstata jako počátek. Cesta ke skutečným, nadmyslovým příčinám smyslových podstat 209

KNIHA OSMÁ (H).

Pokračování o principech smyslové podstaty, to jest o látce a tvaru.

1. Druhy podstaty. Látka jako počátek 212
2. Tvar jako vlastní podstata. Určení tvaru 214
3. Několik dalších poznámek o podstatě se zřením k platonským názorům o ideji a čísle 216
4. Látka a její vztah k různosti věcí 219
5. Vztah látky k tomu, co nemá vzniku a zániku, a k stavu a zbavenosti 221
6. Sjednocení látky a tvaru. Tvar jest uskutečňováním 222

KNIHA DEVÁTÁ (Θ).

Zkoumání jsoucná s hlediska možnosti a skutečnosti.

1. Možnost, mohoucnost činná a trpná 225
2. Mohoucnost čili mohutnost rozumná a nerozumná 227
3. Náзор Megariků o jsoucnu možném a skutečném 228
4. Možné a nemožné 230
5. Způsob působení mohutností rozumných a nerozumných 231
6. Skutečná činnost, skutečnost. Vztah k pohybu 233
7. Kdy jest něco v možnosti a kdy není 235
8. Skutečnost jest dříve než možnost 237
9. Skutečnost jest lepší než možnost 241
10. Skutečnost pravdivá a mylná 242

KNIHA DESÁTÁ (I).

Pojednání o jednom a o totožnosti jako o prvních vlastnostech jsoucná, o protivách a o pomíjejícím a nepomíjejícím.

1. Čtyři druhy jednoho. Jedno jako míra	245
2. Zda jedno jest podstatou	249
3. Jedno a mnohost, totožnost a podobnost, jinakost čili různost a nepodobnost	251
4. Protivy	254
5. Vztah stejného k velkému a malému	257
6. Jedno a mnohost	259
7. Střední členy	261
8. Různé druhově	263
9. Pokračování v určení toho, co se různí druhově	265
10. Pomíjející a nepomíjející. Důsledky učení o ideách	266

KNIHA JEDENÁCTÁ (K).

Stručný přehled a příprava k dalšímu pojednání o obecných a nejvyšších příčinách.

1. Aporie. Předmět moudrosti	268
2. Pokračování. Zda jest ještě něco jiného mimo věci smysly vnímatelné	271
3. Podstata a úkol metafysiky	273
4. Vztah metafysiky k fyzice a k matematice	276
5. Věta sporu, nejvyšší axioma metafysiky	277
6. Vyvracení věty Protagorovy. Věta o vyloučeném třetím	278
7. Rozdělení filosofie a vztah první filosofie k ostatním vědám. Přednost metafysiky	282
8. Jsoucná nahodilá. Jsoucná pravdivá. Náhoda	284
9. Pohyb	286

10. Nekonečno jako vlastnost pohybu	289
11. Bližší určení pohybu	293
12. Tři druhy pohybu	295

KNIHA DVANÁCTÁ (A).

O počátcích smyslových podstat a o poslední příčině všeho jsoucna. Jsoucnost nejvyšší bytosti.

1. Podstata a její druhy	299
2. Počátky vznikání a změny	300
3. Poznámky o tvaru a o podstatě	301
4. Stejnost nebo různost počátků, podstaty a ostatních kategorií	303
5. Pokračování o stejnosti nebo různosti počátků a podstat	305
6. Nutnost věčné, nehybné a skutečné podstaty jako příčiny, počátku všeho	307
7. Bůh a jeho podstata	309
8. Ostatní nehmotné podstaty	312
9. Myšlení Boha	316
10. Přehled odchylných názorů a jejich vyvracení. Řád a jednota světa	318

KNIHA TRINÁCTÁ (M).

Polemika s učením o ideách a číslech.

1. Postup zkoumání otázky, zda čísla a ideje jsou samostatné	322
2. Podstata matematických předmětů	323
3. Jsoucnost matematických předmětů. Dobro a krásno. Chvála věd matematických	327
4. Učení o ideách	330

5. Pokračování ve výkladu o ideách, zda je lze uznati za příčiny věcí	333
6. Různé theorie číselné	334
7. Platonská nauka o číslech	336
8. Pokračování v úvaze o číselných teoriích	342
9. Pokračování v úvaze o číselných teoriích. Přechod k úvaze o nauce o počátcích	348
10. Otázka, zda obecné jest samostatné jako předmět vědy	352

KNIHA ČTRNÁCTÁ (N)

O odloučených podstatách podle domněnek jiných filosofů.

1. O platonských počátcích	355
2. Kritika platonských počátků	359
3. Pokračování v kritice theorie o číslech	363
4. Počátky a dobro	366
5. Pokračování v kritice číselné theorie	368
6. Pythagorská číselná symbolika	370
Poznámky	374
Rejstřík jmenný a věcný	489